

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

red. en sekr. h. pootlaan 242, alkmaar

adm.: merelhoven 273, capelle a.d. ijssel

H. DE JONG — AMSTERDAM

Drie kruisen¹⁾

Lukas 23 : 39-43

In Amsterdam-zuid aan de Apollolaan staat een oorlogsmonument. Het stelt drie mensen voor die gefusilleerd zullen worden. Ze staan daar in drie verschillende houdingen: de één, de man in het midden, staat er bij met een opgericht hoofd. Zijn voorkomen verradt overtuiging en moed. Naast hem staat een man die zijn vuisten balt en wrokt. De derde is duidelijk bang. Wat opvalt bij deze beeldengroep is de gelijkheid in lot en het verschil in houding. Ik weet niet of de kunstenaar het bedoeld heeft, maar er is iets van Golgotha in deze voorstelling. Golgotha met z'n drie kruisen. Onze Here Jezus — de man in het midden, die stierf met een opgericht hoofd. (Immers zegt de evangelist, dat Jezus pas op het allerlaatst het hoofd boog en de geest gaf.) Hoe zeer ook gekweld door aanvechting (Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?), Hij was duidelijk bezig met zijn lijden als gehoorzaamheid en met zijn dood als daad: Ik stel mijn leven voor de schapen.

En dan de medegekruisigden, de één ter rechter, de ander ter linkerzijde. Inderdaad, de één opstandig, de ander bang. De één zoekt woedend naar een middel om van dat kruis af te komen. De ander zegt, dat hij God vreest en door de hele terechtstelling heen diens rechtvaardig vonnis voelt.

Deze drie (van wie de één volstrekt uniek is; ik vergeet dat niet) — hoe totaal verschillend hebben ze het kruis ondergaan en op het kruis gereageerd! Zouden de evangelisten daarom van meer kruisen berichten, om te laten zien, hoe verschillend een mens daaronder kan zijn, bij alle gelijkheid van de uiterlijke omstandigheden? Twee zullen er aan een kruis hangen, de één zal aangenomen en de ander zal verlaten worden. De apostel Paulus schrijft ergens: met Christus ben ik gekruisigd en hij duidt met dat

¹⁾ Toespraak 'alle-dag-kerk' op woensdag, 7 april 1976.

woord op een geestesgemeenschap met de gekruisigde Jezus. Maar Golgotha met zijn drie kruisen toont aan, dat een mens met Christus gekruisigd kan zijn zonder enige geestelijke gemeenschap met Hem te hebben. Ik doel op de kruiseling die Jezus lasterde.

Dit is belangrijk. Er zijn in de loop van de geschiedenis zeer veel mensen gekruisigd of op een vergelijkbare wijze ter dood gebracht. En het gebeurt ook vandaag nog. Mensen die tegen de gevestigde machten zijn aangebots, omdat hun idealisme niet strookte met het systeem. Zij zijn op de een of andere manier gekruisigd, maar hoorden ze daarom bij Christus? En omgekeerd: Christus is gekruisigd, maar behoort Hij daarom bij hen, is Hij daarom één van hen, misschien zelfs hun eerste?

Golgotha vertoont ons drie **gelijke** kruisen, waaraan drie **verschillende** lijdens. En uit het gesprek dat zij voeren, blijkt dat er een antithese, een kloof tussen hen gaapt, met aan de ene kant het paradijs en aan de andere kant de hel.

De ene gehangene lastert Jezus en zegt: Zijt gij niet de Christus? De Messias? Red Uzelf en ons! De man had zo z'n eigen opvatting over de messias. Hij was zelf een aanhanger van het radicale joodse messianisme van die tijd, dat er niet tegen opzag om voor de verlossing en de bevrijding van het volk over lijken te gaan. De lucht gonsde in die dagen van dit gewelddadige politieke messianisme. Als dan ook de evangelisten de medegekruisigden van Jezus 'moordenaars' of 'misdadigers' noemen, moet U niet denken aan gewone criminelen, maar aan bedrivers van politiek geweld, zoals bij voorbeeld in onze dagen leden van het palestijnse bevrijdingsfront of, dichterbij, de trein-kapers van Beilen. Met zulke mensen heeft Jezus aan het kruis gehangen.

Dat geeft achtergrond aan de laster van die ene moordenaar. Die had opgevangen, dat ze Jezus de Messias noemden. Maar Jezus' gedrag klopte voor hem helemaal niet met die titel. Messias? Maar waarom had hij of zijn aanhang dan geen verzet geboden? En trouwens, ook nu kon dat nog. Een messias, de messias, moest toch over middelen beschikken om van het kruis af te komen? Om Zichzelf te redden? En hen en anderen en iedereen? Voor deze man was de messias degene, die de beschikking had over meer dan mense-

lijke, goddelijke **kracht**. De messias was voor hem een krachtfiguur, een machtfiguur, een geweldfiguur. Nou dan? Wat aarzelt Hij? Red uzelf en ons!

En och, dat is toch voor ons allemaal zeer herkenbaar? Wij willen toch allen de problemen van het leven wel eens oplossen door macht en kracht? Door de macht van het geld of door de kracht van het geweld? Of, als dat alles faalt, hebben we Jezus nodig. Maar Die stelt, zo te hulp roepen, teleur. Want Hij stelt macht **niet** op de eerste plaats. Terwijl Hij 't toch als geen ander zou kunnen. Zoals Hij zelf zei: Ik hoef maar een kink te geven en de Vader stelt legioenen van engelen aan mijn zij. Hij zou 't meer dan wie ook kunnen: verlossen door macht en kracht en geweld. In zijn nabijheid zou niemand behoeven te lijden.

Maar Hij is vóór alles de messias van het **recht**. Van het recht van God. Daarom kiest Hij voor lijden en dood en stelt Hij zijn ziel tot een schuldoffer, om aan het recht van God te voldoen. Eerst moet de rechtsvraag beantwoord worden. Dat gebeurt op goede vrijdag. Dan kan op pasen zijn macht aan het woord komen in de opstanding. Eerst recht, dan macht. Eerst verzoening, dan verlossing. Eerst het probleem van zonde en schuld, dan pas het probleem van de dood. Eerst goede vrijdag en daarna pasen. Jezus was de messias die aansloot bij wat de profeet al gezegd had: Sion zal door recht verlost worden. Deze voorrang is kenmerkend voor Hem.

Dat heeft de andere moordenaar gevoeld. Zeker, hij was óók een politieke geweldenaar; had hetzelfde gedaan als z'n makker. Had óók het leven in termen van macht benaderd, zoals praktisch de hele wereld in het machtsdenken gevangen zit: De macht van de revolutie tegenover de macht van de orde, de macht van de armen tegenover de macht van de rijken, de macht van de zwarten tegenover de macht van de blanken, de macht van de werknemers tegenover de macht van de werkgevers, de macht van de zieke tegenover de macht van de dokter, de macht van de vrouw tegenover de macht van de man. „Macht tegenover macht“ — dat was ook de levensfilosofie van de tweede moordenaar geweest. Maar nu, met de dood voor ogen, vreest hij, omdat hij voor een vraag komt te staan, die niet met macht is op te lossen. Hoe verschijn ik voor God? Hoe

ben ik rechtvaardig voor God? Want het is de mens gezet eenmaal te sterven en daarna het oordeel. Ziehier de rechtsvraag van ons leven, die vooraf gaat aan de machtsvraag.

Deze tweede moordenaar had gemeend, dat tegenover de Romeinse overheid alles geoorloofd was. Net zoals zijn makker dat dacht en zoals zovelen dat denken. Daarvoor wist hij zich nu aan het kruis terecht gesteld. Maar daaroverheen weet hij nog van een goddelijk vonnis, dat hem te wachten staat. Met het oog daarop beroept hij zich op Jezus, de man naast hem, „die niets onbehoorlijks gedaan had“. Hij heeft in Jezus de messias van het recht Gods erkend, die bezig was de slagboom van de schuld te verwijderen en zo de deur naar Gods koninkrijk te openen. „Jezus, gedenk mijner als Gij in uw koninkrijk komt.“ Hij heeft zich niet in Jezus vergist. „Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn,“ zei de Heiland. Hij had tot dit woord het recht, en dan ook de macht.

Onthoud die volgorde: recht en dan macht. Wie alleen in termen van macht denkt, begrijpt van Golgotha niets. Die ergert zich aan de messias Gods die aan het kruis hangt en blijft hangen en laat hangen; die alle ellende kan verhelpen en dat toch niet onmiddellijk doet. Maar dat wordt anders voor wie heeft leren zien, dat niet de dood, niet de ziekte, noch ook het gebrek onze grootste menselijke problemen zijn, maar de zonde en wat daaraan vast zit. Zoals Paulus zegt: de prikkel van de dood is de zonde. Daarom gaat goede vrijdag aan pasen vooraf. Geen pasen zonder goede vrijdag, geen vernietiging van de dood, zonder vernietiging van de zonde. Geen bevrijding van leed zonder bevrijding van schuld. Eerst een goed geweten, dan een goed leven.

IN DIT NUMMER

Pagina 113

Drs H. de Jong,
Drie kruisen

Pagina 114

Ds E. R. Postma,
Rondblik

Pagina 115

Ds J. van Dijk 50 jaar predikant
Prof. C. Veenhof,
Kommunisten in oorlogstijd

Pagina 116-117

D. W. L. Milo,
Zwart geld

Pagina 118

Ingezonden met Naschrift van
drs H. de Jong

E. R. POSTMA — EINDHOVEN

RONDBLIK

■ Angst

Over onze nederlandse taal blijf je je verbazen. En dat geldt niet alleen de schaarse buitenlanders die proberen zich onze taal eigen te maken. De juist verschenen tiende druk van „de dikke Van Dale” bevat ook voor ons eigen volkje nog verrassingen genoeg. Nee, u hoeft echt geen honderdvijfentwintig gulden (of guldens?) neer te tellen om het volgende te kunnen volgen. Kijkt u zelf maar: in ons taalgebied worden even vrolijk standbeelden opgericht als bladen! Ziet u Opbouw al staan? Of ziet u het niet meer zitten?

In het archief — niet de prullebak — van de redactie bevinden zich wel wat brieven van de laatste groep. Als gezamenlijke vertolking daarvan volsta ik voorlopig met één, karakteristiek, zinnetje: zijn we nog wel die we waren?

U verwacht een antwoord? Hier komt het — maar wacht alstublieft nog even met boos worden. Want ons eigen huiselijke taaltje verradt ons. Een buitenstaander zei eens: als je iemand hoort zeggen „maar ik ben zo bang dat...”, heb je tien tegen een met een gereformeerde te maken.

En nu ben ik zo bang (voelt u wel), dat we op dit punt inderdaad nog zijn die we waren. Angst mag dan wel een slechte raadgeefster zijn, maar we zijn wel bang voor veranderingen.

■ Verandering

Nu is er in Opbouw in de tijd van twintig jaar inderdaad nog al wat overhoop gehaald. De opsomming die ik vorige week gaf is nog lang niet compleet. Denkt u maar aan milieu-hygiëne, de plaats van de vrouw, het onderwijs (zonder deze begrippen in oorzakelijk verband te brengen). Op het verlanglijstje van lezers en redactie staan nog wel meer onderwerpen trouwens.

Overzie ik die lijst, dan kan ik me best indenken dat iemand zegt: blijft er nog wel iets overeind staan?

Toch wil ik daar twee opmerkingen naast zetten.

De eerste is: je kunt niet uit de wereld gaan. Dat wil óók zeggen: elke tijd heeft zijn eigen problemen en vragen. Die kun je niet wijzigen. Je kunt alleen proberen een schriftuurlijk antwoord te zoeken.

De tweede opmerking ontleen ik aan het derde nummer van Opbouw's eerste jaargang. Daarin schrijft prof. C. Veenhof: „Schil-der gaf nooit een werk van zichzelf onveranderd uit. Wie niet

Kerkelijk Leven

verandert leeft niet zei hij meermalen.” Onder „eigen werk” versta ik ook de meningen die onder ons gemeengoed zijn geworden, aan de hand der „vaderen” en der „mannenbroeders”.

■ Vrijheid

Mag ik zo vrij zijn ook eens voor te lezen uit eigen werk? U vindt het in het eerste nummer van de twintigste jaargang: „Een en ander bracht ook met zich mee de poging zo genuanceerd te denken, dat de christelijke vrijheid niet in het gedrang raakte, maar tot verdere ontplooiing kon komen.”

Die vrijheid is een kernwoord dat best eens (op een andere plaats) de nodige aandacht mocht krijgen. Tot goed begrip: ik schrijf dit artikelje in alle christelijke vrijheid op zondagavond. Vanmorgen lezen we in de kerk „de wet in alle christelijke vrijheid. Niet uit Ex. 20 of Deut. 5, maar uit Gal. 5 en 6. Wat daar staat? Onder andere dit: „Opdat wij waarlijk vrij zouden zijn, heeft Christus ons vrij gemaakt... gij zijt geroepen, broeders, om vrij te zijn; (gebruikt) echter die vrijheid niet als een aanleiding voor het vlees...”

Nu weet ik bijna zeker, dat u op dat laatste zinnetje al zat te wachten. Want „vrijheid” — alles goed en wel, als het maar niet onttaardt in vrijzinnigheid, vrijbuiterie, losbandigheid. Goed, Paulus is daar ook „bang” voor. Maar dat neemt niet weg, dat hij éérst schrijft: Christus heeft ons vrij gemaakt. En juist deze brief verradt, dat hij met krasse termen (1:6-10) terwille van die vrijheid zelfs zijn collega Petrus in het aangezicht heeft wederstaan (2:11-14)!

■ Een voorbeeld

De zin „maar ik ben zo bang dat...” komt geloof ik vaak voort uit angst voor de vrijheid. We weten er geen raad mee als het hek van de dam is. Ik heb iemand eens horen zeggen: onze kinderen zijn gevangen in de vrijheid. Het ging over onze christelijke levenspraktijk. En om het feit, dat ieder aan de hand van het evangelie, voor zichzelf dient uit te maken hoe hij die zal inrichten. Nietwaar — oude palen dien je niet te verzetten...

Een huiselijk voorbeeld. Onlangs kwam op een gemeentevergadering

Pastorale notities

Het huwelijk geen sacrale aangelegenheid

Het huwelijk is een inzet van God en het is voor de gemeente van de Here van grote betekenis, wanneer huwelijken in de Here gesloten worden. Als het zo geschiedt dat man en vrouw, die elkander voor Gods aangezicht trouw hebben beloofd, begeren hun huwelijksleven in de naam van God te beginnen en zalig tot Zijn lof te voleindigen.

Dat jonge mensen die ten huwelijk gaan daarover in het midden van de gemeente Gods zegen vragen, is dan ook alleszins betamelijk. En dat heel de gemeente daarin hartelijk meeleeft is geheel naar de Schrift: Verblijdt u met de blijden! Maar hoe gewichtig en verblijdend deze inzet van God is, en welke betekenis ze ook voor de kerk van de Here mag hebben, daarmee is nog niet gezegd dat het huwelijk van een broeder en zuster der gemeente ambtelijke bekrachtiging en kerkelijke sanctie nodig heeft. Dat er dan eerst ten volle van een

christelijk huwelijk sprake kan zijn, als een dienaar des Woords in een expresse samenkomst van de gemeente dat huwelijk officieel, zoals dat dan heet, bevestigd heeft. Daarin werkt toch onbewust, ook in onze protestantse kerken, de roomse sacramentsopvatting in zake het huwelijk na.

Als twee jonge of oudere mensen elkaar trouw hebben beloofd en hun trouwbeloften voor de burgerlijke stand als voor Gods aangezicht hebben uitgesproken, dan is daarmee het huwelijk voltrokken. Des zondags kan dan een openlijke voorbede voor het bruidspaar of voor het echtpaar geschieden. Heel de gemeente leeft mee. En als berder der gemeente kan de dienaar van het Woord op de trouwdag in de familiekring zijn pastoraal bezoek brengen. Bovendien is er op een christelijke bruiloftsviering ruimschoots gelegenheid, dat een van de ouders of familieleden de getrouwden onderwijzend en vermanend toespreekt ij uit Gods Woord op de betekenis van het huwelijk wijst.

Zo kan de feestelijke gebeurtenis in goede orde en in de vreze des Heren geschieden, zonder het decorum van een kerkelijke plechtigheid met knielbank, handoplegging en zegenspreuk.

B. Telder, Bilthoven

onze „orde van dienst” aan de orde. Een van de vragen was: is het erg als onze liturgie soms afwijkt van die der zusterkerken? Die vraag hing samen met andere. Zoals: wat kunnen we doen voor de kinderen in de kerkdienst? Wat zingen we? Kan iemand anders dan de predikant de dienst der gebeden eens op zich nemen?

We grijpen naar het kerkboekje. Helaas — er staat geen antwoord in op deze vragen. Maar er staat wel iets anders in. Alstublieft: „De liturgie der Gereformeerde Kerken in Nederland”. En of u zich daar maar aan wilt houden. Stel u gerust: dat doen we. Maar moet het persé?

■ Christelijke kunst

O ja, als je eens vanuit het barre Noorden in het zoele Zuiden gaat logeren, dan voel je je „ver van huis”. Maar tref je dezelfde „orde van dienst” aan, dan voel je je weer wat „thuis”. Je ervaart de eenheid, nietwaar? Ja... maar onze eenheid is er een van geloof en belijden. Dat is iets anders dan een uniforme liturgische „wetgeving”. Het Nieuwe Testament geeft in dezen geen enkel strikt voorschrift. Wel christelijke vrijheid. Een „orde van dienst” is eigenlijk een uiting van kunst. In het begin zullen elementen uit de synagoge hebben meegespeeld. In de loop der eeuwen is die liturgie gestyleerd. Er is een min of meer vast patroon ontstaan: zó richten we onze dienst in ter ere van God. Met votum en

zegen. Met zang en muziek. Niets op tegen: God geeft ons de ruimte. Gevaarlijk wordt het als we gaan veranderen uit pure vernieuwzucht — bijna gelijk aan vernielzucht. Als we denken dat mensen vast te houden zijn door variatie in plaats van door het evangelie.

Maar even gevaarlijk is het onze stylering te verheffen tot norm, voor norm aan te zien wat slechts vorm is. Daar houdt de kunst op kunst te zijn en wordt de spontaneiteit ingeruild voor het cliché. Simpel gezegd: wie beweert „het kan en mag alleen zó als we het eeuwenlang gedaan hebben” ruilt de vrijheid in voor een nieuwe wet.

■ De kunst der vrijheid

De tijd waarin wij leven brengt belangrijker problemen in ons huisgezin dan dat van de liturgie. Vragen vanaf abortus tot en met euthanasie. Het antwoord is niet aan de uniformiteit, ook niet aan de vaders en de mannenbroeders van toen. Het antwoord is anno 1976 aan ons. En met de bijbel open (niet voor niets hebben we daar de eerste pagina voor gereserveerd) zullen we elkaar helpen zoeken naar een bijbels antwoord. Zelfs abortus doet je niet af met een dooddoener. Je bent er wel, ieder voor zich, mee bezig. Genuanceerd zonder het probleem te versimpelen. En hier zowel als overal: in christelijke vrijheid. Onder leiding van Gods Geest — voor dié Leider hebben we allen te buigen.

1926 - 11 april - 1976

Ds J. van Dijk 50 jaar predikant

Zondag 11 april is het vijftig jaar geleden, dat ds J. van Dijk, emeritus-predikant van de kerk te Heerenveen, in het ambt van dienaar des Woords bij de Gereformeerde Kerk te Duurswoude bevestigd werd. Van 1930-1957 diende hij voorts de kerk te Schildwolde, terwijl hij van 1975 tot aan zijn emeritering in november 1964 de kerk van Heerenveen diende, waarna hij zich metterwoon vestigde te Nijverdal.

Tot voor enkele jaren ging hij nog telkens in de kerken in de omtrek voor in de dienst des Woords.

Ds Van Dijk draagt de naam van dienaar des Woords met ere. Gevormd in de school van prof. Greijdanus heeft hij zich een zeer nauwgezet exegeet getoond, die de Heilige Schrift ijverig bestudeerde en wat hij bij zijn studie als boodschap van de tekst gevonden had 's zondags aan de gemeente doorgaf in een frisse, op de praktijk van het leven gerichte prediking, waardoor de gemeente opgebouwd werd in het geloof.

Wanneer men 's maandags bij hem kwam, was ds Van Dijk al weer druk bezig met de voorbereiding op de komende zondag. Hij hoefde nooit naar een tekst te zoeken, de studie van de Schrift opende hem al meer de rijkdom van de Schriften. En de gemeenten die hij gediend heeft, hebben daarvan mogen profiteren.

Achter zijn bescheidenheid ging schuil een grote bekwaamheid en veelomvattende kennis. Daarvan getuigt o.m. zijn publicistische arbeid: het was geen wonder dat zijn medewerking gevraagd werd bij de uitgave van de Parafrase van de Heilige Schrift, in welke reeks hij o.a. de behandeling van het moeilijke boek van de Openbaring aan Johannes voor zijn rekening nam.

Ds Van Dijk was echter geen man die zich opsloot in zijn studeerkamer om van daaruit 's zondags de kansel te beklimmen, hij was ook en bovenal herder, die zijn schapen kende en met hen meeleeft. De zieken en ouden, allen die bijzondere zorg behoeften, werden zeer trouw bezocht. In de uitgestrekte gemeente van Schildwolde, een gemeente van plusminus 1000 zielen, ongeveer 250 adressen, sloeg hij bij het jaarlijks huisbezoek geen gezin over.

Dat zijn arbeid niet vruchteloos was en door de gemeente gewaardeerd werd, bleek wel in het bijzonder bij de Vrijmaking in 1944, toen negentig procent van de gemeente de leiding van de predikant en de kerkeraad volgde.

Ds Van Dijk is één van de weinige destijds oudere predikanten geweest die met de Vrijmaking meegingen. Ja, hij behoorde tot één van de eersten, die zich vrijmaakten. Daarbij was hij in geen enkel opzicht een partijman of vechtersnatuur. Hij was en is veel meer een man des vredes, die op allerlei manier samenbindend werkt.

Voor hem was de Vrijmaking eenvoudig een daad van trouw: trouw aan de belofte, die hij bij de ambtsaanvaarding had afgelegd; trouw aan de beste tradities van de Afscheiding, wier dankbare zoon hij zich wist; trouw ook aan collega's, die hij ten onrechte in verdenking zag gebracht. Toen op de vergadering van de classis Appingedam oktober 1944 tegen enkele jongere collega's de beschuldiging van afwijking van de belijdenis werd ingebracht, verklaarde hij zich met hen solidair. In de „Verklaring van Gevoelen”, waarin de toenmalige bezwaarden de reformatorische opvatting aangaande verbond en doop vertolkten, en die door de classis als ongereformeerd beschouwd werd, zag hij ook zijn overtuiging uitgesproken. Wanneer dit niet geduld kon worden, dan moest de kerkelijke machinerie ook maar tegen hem in werking worden gesteld! En toen de classis Appingedam daartoe overging, maakte hij zich vrij.

Vrijmaking was voor hem een heel gewone acte van trouw!

Die trouw toonde hij eveneens in het kerkelijke conflict van de zestiger jaren, bij de scheuring die op zo'n lichtzinnige wijze door de vrijgemaakte kerken getrokken werd door de zogenaamde wegroeping van achter een ontrouwe kerkeraad.

Toen de kerkeraad van Nijverdal door de classis Enschede buiten het verband gesteld werd, hoewel deze classis uitdrukkelijk erkende, dat de kerkeraad van Nijverdal een gereformeerde kerkeraad was, bleef ds Van Dijk trouw aan die kerkeraad, trouw aan de inzet van de vrijmaking, trouw aan zijn verleden.

Deze trouw zal hij echter nooit aan zichzelf toeschrijven, maar alleen danken aan de genade van zijn Zender. Die genade heeft hem ook gedragen in de beproevingen, die hem niet bespaard zijn gebleven.

Thans geniet ds Van Dijk na zoveel jaren van ingespannen arbeid reeds meer dan tien jaar de rust van het emeritaat. Over die rust viel een grote schaduw, toen zijn vrouw die hem al die jaren op zo voorbeeldige wijze ter zijde stond, hem in december '74 ontviel. Ook dit verlies weet hij in het geloof te dragen.

Hoewel de last der jaren niet ongemerkt aan hem voorbij is gegaan, is zijn geest nog volkomen helder en neemt hij met grote belangstelling kennis van alles wat er omgaan op kerkelijk, theologisch en staatkundig erf.

Moge de Here ook verder zijn levensavond verlichten met het licht van Zijn vriendelijk aangezicht. Wij wensen hem in de gunst des Heren nog vele goede jaren toe. Ad multos annos!

Joh. den Ouden, Rijssen.

C. VEENHOF — KAMPEN

Kommunisten in oorlogstijd

Wie ook maar iets van het kommunisme afweet heeft met verbijstering kennis genomen van wat de clan van studentenpastores in Amsterdam heeft durven zeggen over het optreden van de bestuursinstanties van de Vrije Universiteit ten aanzien van de infiltratie van de kommunisten in de leidinggevende organen van die Universiteit.

Ds Overduin schreef daarover een voortreffelijk artikel in het „Centraal Weekblad” en dr J. Zwaan een goed stuk in „Trouw”.

Ds Overduin trok in dit verband terecht een parallel tussen de houding van vele christenen in ons land, met name van predikanten, t.o.v. het Nationaal-Socialisme in de jaren dertig en die van deze predikanten ten aanzien van het kommunisme nú. En die parallel is volkomen gerechtvaardigd.

Om het kommunisme te leren kennen moet men evenwel nog verder gaan. Er is nl. een ontstellende overeenkomst te constateren tussen het Nationaal-Socialisme en het Kommunisme.

Ik wil daarvan iets zeggen.

Uit het vele dat in dit verband te noemen is wil ik nu iets memoreren over het gedrag van de kommunisten in het eerste jaar van de wereldoorlog.

Feiten zeggen meer dan beschouwingen.

■ 1939—tot mei 1940

In september 1939 brak de wereldoorlog uit.

In de maanden die daarop volgden, dus in de tijd waarin Nederland nog neutraal was werd de kommunistische pers niet moe ons volk duidelijk te maken, dat de Wereldoorlog een imperialistisch karakter droeg.

Wie menen mocht, dat het in dit conflict ging om een worsteling op leven en dood tussen „vrijheid” en „tyrannie”, tussen „democratie” en „fascisme” vergiste zich volgens de kommunisten deerlijk. Zo schreef het Volksdagblad van 25 september 1939: „Daarom moet de centrale leuze van alle arbeiders en alle anti-fascisten zijn: weg met de imperialistische oorlog. De arbeiders moeten bereid zijn, ondanks hun diepe vredeswil, om hun leven te geven. Doch niet voor de geldzak van enkele kapitalistische klieken, onder welke vlag zij ook varen mogen, doch alleen voor eigen zaak.

In deze oorlog zijn de uitbuiters van verschillende landen met elkaar in een hevige strijd gewikkeld.

De taak van de arbeidersklasse kan niet zijn, de ene groep uitbuiters tegen de andere te ondersteunen. Haar taak kan alleen zijn

gebruik te maken van de onderlinge strijd der uitbuiters, om haar eigen zaak te bevorderen, om haar eigen macht te vormen, en de zaak van het socialisme te doen zegevieren, dat voor altijd een einde maakt aan de uitbuiting en aan de roof-oorlogen.”

In deze trant schreef het **Volksdagblad** onafgebroken van september 1939 tot 10 mei 1940. En het kommunistisch tijdschrift **Politiek en Cultuur** evenzo.

De kommunisten keerden zich met gelijke felheid en verbeterheid tegen de Fransen en de Engelsen als tegen het Nazi-Duitsland. Die waren voor hen „lood om oud ijzer”. Beide oorlogvoerende partijen waren voor hen twee soorten van de gehate bourgeoisie die vernietigd moest worden.

Ik zal nog enkele uitspraken daarover citeren.

In het februari-nummer van **Politiek en Cultuur** (1940) schreef L. Jansen: „De vrede en de vrijheid van ons volk worden niet meer, als vroeger, uitsluitend bedreigd door het nazi-fascisme (Duitse imperialisme), maar thans door alle oorlogvoerende imperialistische machten en door de eigen imperialistische bourgeoisie”.

In april laat Paul de Groot, nu erelid van de C.P.N. zich zó horen: „Daarom moet elke maatre-

D. W. L. MILO — VIERHOUTEN

ZWART GELD

Iedereen kent de naam zwart geld — al is het niet voor ieder duidelijk waar het om gaat. Meestal denken we bij zwart geld aan belasting ontduiken, of enig ander strafbaar knoeien met geld. In de oorlog kenden we zwarte prijzen voor zeldzame goederen en voedsel; de zwarthandelaars, voorzover ze niet in Ommen terecht kwamen, hadden geen beste naam. Vooral niet omdat ze zich verrijkten ten koste van de honger- en armoede lijdende medeburgers.

Dat is allemaal wel een beetje waar. En dat de Nederlandse regering, na haar terugkomst uit London, de geldcirculatie drastisch saneerde, was een weldaad voor ons allemaal. Velen van ons herinneren zich het „tientje van Lieftinck”, het moment waarop alle Nederlanders een ogenblik evenveel, of even weinig geld bezaten. De rest van de betaalmiddelen werd geblokkeerd en, door alle zeven gezeefd, voorzichtig en geleidelijk teruggebracht in het maatschappelijk verkeer. Alles wat niet als regulier verworven geld aanvaardbaar bleek, werd door de overheid ingenomen.

Ieder, die bij de geldhandel betrokken was, stond te juichen om deze maatregel. Want goederen en diensten, levensmiddelen en huisraad, alles wordt in geld uitgedrukt. Maar als dat geld zelf onbetrouwbaar, oncontroleerbaar en in zekere zin waardeloos begint te worden, moet een geldsanering het maatschappelijk-economisch klimaat zuiveren. Dan weet je dat je arbeid, je produkten, weer hun volle waarde krijgen. En alle geldmensen (trouwens ook veel anderen) waren hoogst dankbaar, dat de geldstroom ontdaan werd van het zwarte slib en dat het geld weer een ogenblik zuiver en waardevol mocht worden geacht.

o—o

Dat is een korte vreugde geweest. Waar lijnen worden getrokken, probeert de mens altijd over de schreef te gaan, of althans de kantjes er af te lopen. En het heeft niet lang geduurd, of er kwam weer ongecontroleerd geld, in ongecontroleerde hoeveelheden, in omloop. Bijvoorbeeld: de regering stelt regels om prijsopdrijving voor schaarse goederen te voorkomen; stelt regels vast voor lonen en loonsverhogingen. De vrije marktprijzen zouden hoger liggen? Welnu, er zijn altijd partijen, die het eens worden over een niet-legale, hogere prijs. Dat wil zeggen: dat een fabrikant een deel van zijn produkten tegen te hoge prijzen verkoopt (die

produkten gaan zeker niet in prijs naar beneden bij hun wandeling naar de verbruiker) en zo blijft een deel van de opbrengst geheim. Waarom geheim? Omdat overtreding van de prijsregels gestraft zou worden. Een ander voorbeeld: iemand kan voor het maximaal toelaatbaar loon geen goede arbeidskracht krijgen? Dan betaalt hij „zwart” een extra loon, dat natuurlijk geheim moet blijven. Waarom? Omdat constatering straf zou betekenen. De arbeider, die zulk zwart loon ontvangt, betaalt over dat meerdere dus geen inkomstenbelasting.

De stroom van zwart geld heeft intussen de laatste welvaartsjaren zulk een omvang aangenomen, dat elke huismoeder daar mee te maken heeft. Want als voor iedere nieuwe eter de soep aangelengd moet worden, is de soep langzamerhand waardeloos slap geworden. En als er te veel geld in omloop komt, buiten controle van de overheid, verliest het geld zijn betekenis als waardemeter en ruilmiddel. Als u het voorgaande te moeilijk voorkomt denkt u maar aan de doorgaande inflatie: dat een broodje van de bakker elk half jaar een paar cent duurder wordt.

o—o

Tot voor weinige jaren wilde een fatsoenlijke bank geen adviezen voor de belegging en besteding van zwart geld geven. Het ging om geld, waarvan het bezit strafbaar is gesteld, afkomstig van strafbare handelingen. Integendeel zou een bank aan klanten, die er binnenskamers voor uit kwamen dat ze met zwart geld „zaten”, het advies geven: hou op met het verder aanfokken van zwart geld en zie dat u zichzelf legaliseert. Over vijf jaar hangt er geen fiscaal zwaard meer boven uw hoofd en dat zal een opluchting voor u zijn. Want, zoals u weet, kan de fiscus bij ontdekking van belastingfraude, met 5 jaren terugwerkende kracht, boetes opleggen.

Nu, dat standpunt is overwonnen. Geen bank kan zich ontworstelen aan haar betrokkenheid bij de zwarte geldstroom. Het standpunt: ik wil geen wetsovertreders onder mijn klanten hebben, is verouderd. Iemand schreef eens, dat de wet slechts de uitzonderingen wil treffen; maar dat de wet niet geldt, wanneer ze massaal wordt overtreden. Dat was bij de benzine-distributie: alle pomphouders waren verplicht bonnen in te nemen bij aflevering van benzine. Maar langs de grens waren er zo'n 200 pomphouders die geen bonnen wensten in te nemen. Waarom niet? Omdat hun klanten anders wel even over de grens benzine gingen halen. Toen het op een massaal strafproces aankwam, vond iemand de bovenstaande fraaie regel: nu de voorschriften massaal waren overtreden, kon men die 200 man niet aanpakken.

Een slechte regel, want kwaad blijft kwaad; of velen er aan meedoen of weinigen, we moeten de meerderheid in het kwade niet navolgen, zei Mozes. Maar wel het gemakkelijkste standpunt voor de overheid; die met onvoorziene konsekwenties van eigen maatregelen kwam te zitten!

o—o

gel, op politiek, economisch of ander gebied, welke gelijk zou staan aan een partij-kiezen voor de Geallieerden, als een oorlogsprovocatie ontmaskerd en bestreden worden.”

En om niet meer te noemen: Direct na het uitbreken van de oorlog in oktober 1939 schreef Ko Beuzemaker (Stalin had toen al een bondgenootschap met Hitler gesloten!) „De arbeidersklasse heeft slechts één bondgenoot, dat is de Sowjet-Unie. Zij heeft slechts één wapen, dat is haar eigen kracht, haar eigen eenheid, in de strijd tegen haar eigen imperialisten.” „De leuze, tegen de imperialistische oorlog betekent in de Nederlandse verhoudingen thans vóór alles, eenheid en strijd tegen de Nederlandse bourgeoisie”.

■ Van 10 mei 1940—22 juni 1944

Op 10 mei 1940 vielen de Hitlerhorden Nederland binnen. En zoals gezegd leefde toen het Duitsland van Hitler in bondgenootschap met de Sowjet-Unie van Stalin, volgens Ko Beuzemaker de enige bondgenoot van de Nederlandse kommunisten!

Direct na 10 mei werd het **Volksdagblad** verboden.

Na vijf dagen capituleerde het Nederlandse leger.

De regering stak over naar Engeland om de strijd voort te zetten tegen het Nationaal-Socialisme.

Maar zie: in juni 1940 verschijnt nóg een nummer van **Politiek en Cultuur**.

Hoe het mogelijk is geweest dat nummer te doen verschijnen?

Heeft de vriendschappelijke verhouding van Hitler en Stalin in die dagen van het Nicht-Angriifspakt hier een rol gespeeld? In ieder geval: het kommunistisch tijdschrift verscheen.

En met een merkwaardig artikel onder de titel: „**Vijf historische dagen**”.

We citeren een paar fragmenten om een indruk te geven van de voorlichting, die de kommunisten gaven direct ná de bevrijding.

Een enkel punt uit dit tijdschrift-artikel ga voorop:

1. geen woordt van protest tegen de Duitse inval;
2. Engeland en Frankrijk krijgen de alleen-schuld van deze oorlog;
3. het voorwendsel, beter: de leu-

gen, waarmee Hitler zijn eens gegeven belofte schond, nl. dat de Nederlandse regering haar neutraliteit niet zou bewaard hebben, wordt stomweg door de kommunisten overgenomen;

4. van verzet tegen de indringers geen sprake, integendeel: volstrekte neutraliteit en een correcte houding tegenover de bezetters, geen steun verlenen aan de Geallieerden.

Ziehier de bewijzen uit het artikel zelf:

„Indien men thans vraagt wat de innerlijke drijfveren waren, die Nederland in de oorlog gestort hebben, dan antwoorden wij: Naast het feit van de oorlog zelf, was de voornaamste drijfveer de Engelse oorlogspolitiek en de medeplichtigheid daaraan van de Nederlandse grote financiers en kapitalisten.

Deze Britse politiek is er op gericht, de oorlog zo lang mogelijk te rekken, zoveel mogelijk landen en volkeren er in te drijven, om voor de Britse imperialistische belangen te vechten en te bloeden. Daarvan is ook het Nederlandse volk het slachtoffer geworden. Dit was mogelijk, doordat de doorslag-

gevende klikken der oliekapitalisten, de rubberaandeelhouders, de grote koloniale en wereldfinanciers van Nederland door hun winstbelang met Groot-Brittannië verbonden waren. Dit was mogelijk doordat de thans gevluchte regering De Geer-Alberda in dienst van deze groot-kapitalisten en van hun Engelse chefs staat! Deze regering was niet neutraal en kon niet neutraal zijn. Waarlijk neutraal in deze oorlog kan slechts één land zijn zoals de Sowjet-Unie.

... De Sowjet-Unie zag terecht in het Brits-Frans imperialisme de machtigste vijand van het mensdom. Daarom sloot zij dit verdrag met Duitsland, gegrondvest op vreedzame en vriendschappelijke betrekkingen tussen het Duitse en het Sowjet-volk.

... De voortvluchtige (Nederlandse) regering heeft achter de rug van het volk ons land aan de zijde der Geallieerden in oorlog gebracht.

... De ergerlijkste en walgelijkste rol in de tragedie van de Nederlandse oorlogsvoering speelt wel de leiding van S.D.A.P. en N.V.V. Hun aandeel aan het volksbedrog met de „neutraliteit” is het grootst

Aan zo iets moeten we denken, nu het zwarte geld de pot uitrijst en ontzaglijke omvang heeft aangenomen. Voor enkele jaren is gebleken, dat er voor zo'n slordige 6,5 miljard gulden aan bankbiljetten spoorloos zijn. De populaire econoom, prof. dr A. Heertje, becijfert (met een handige formule inzake de omloopsnelheid van geld) dat er dan vandaag ongeveer 30 miljard gulden aan de overheidscontrole onttrokken zijn. Hij meent, dat ongeveer 15% van het nationale inkomen buiten controle van de fiscus valt. Twee van elke dertien gulden zijn dus zwart. De lonen van werklozen die klandestien werken naast hun werkloosheidsuitkering, de extra prijzen voor onroerend goed die onder de tafel betaald worden, de opbrengsten van buiten de douane om naar het buitenland verkochte produkten, de ontdoken belastinggelden (zowel van inkomstenbelasting als BTW als vermogensbelasting en zo voort) hebben in totaal zulk een omvang aangenomen, dat alleen een officiële sanering ons geld gezond zou kunnen maken. Theoretisch dan.

Nu, daar ziet het niet naar uit. De regering weet bij ervaring, dat een totale geldsanering, zoals wij die in 1945 hebben gehad en zoals sommige landen hebben ingesteld, wel zeer kostbaar en tijdrovend, remmend en frustrerend zal zijn — maar geen voldoende resultaten zal leveren, die in verhouding staan tot de moeite.

Daarom zint de regering op andere maatregelen. Allereerst heeft zij enkele jaren geleden aan de banken toegestaan spaarbrieven en rentebrieven „aan toonder” over de balie te verkopen, zonder de naam van de kopers te noteren. De bedoeling was: de eigenaars van zwart geld de gelegenheid te geven, hun geld in de economische geldstroom terug te spoelen, zonder dat ze persoonlijk grijpbaar werden. Bovendien kon de overheid aan het tempo, waarin van deze effecten gebruik wordt gemaakt, afmeten hoe groot de druk van het zwarte geld op de geldmarkt is. Zoals een proefboring kan aantonen, hoeveel gas of olie zich in de grond bevindt: aan de druk en de uitstroomsnelheid kan men veel aflezen. En olie in de grond is nutteloos. Zo is ook ondergronds geld nutteloos. Het moet boven water komen, wil het zijn economisch nuttige stroom hervatten.

De regering neemt nieuwe maatregelen. Ze stelde een oud-directeur-generaal van belastingen aan, om een onderzoek naar het zwarte geld in te stellen. Deze zal onderwerpen als fraude, belastingontduiking, kapitaalvlucht en dergelijke op zijn agenda zetten. Dat is — zegt prof. Heertje — een ongelukkige gang van zaken. Want wanneer een oud-directeur van belastingen het onderzoek leidt, zal hij belastingtechnisch, dus zuiver wettelijk denken. Hij zal elke zwarte gulden als een corpus delicti beschouwen en de strafmaat overwegen. Dat betekent: dat iedere bezitter van zwart geld, om zijn hachje te redden, het onderzoek zal tegenwerken. Dit onderzoek zou, zegt prof. Heertje, beter als een sociaal-economische zaak kunnen zijn aangepakt: zoals een dokter vanwege zijn ambtsgeheim, het vertrouwen van zijn patiënt geniet. Wanneer niet aan misdrijf, niet aan overtreding, niet aan straf wordt gedacht, kunnen

de betrokkenen wellicht beter meewerken aan het boven water brengen van wat ons land ongezond maakt.

Een betere maatregel zal dan ook zijn: dat het Centraal Bureau voor Statistiek een aantal kleine onderzoeken instelt, hetgeen aangekondigd is. Eerst worden produkten en export van een bepaalde branche, de garages en het bouwbedrijf, gemeten; waarbij gebruik wordt gemaakt van de belasting- en de douanediens. Immers wanneer (op kleine schaal weliswaar, maar representatief voor het geheel) kan worden vastgesteld voor welk bedrag aan huizen er in totaal gebouwd worden en hoeveel er van bij de rijksdiensten bekend is, kan het verschil als zwart geld worden genoteerd.

Vervolgens zal bij een aantal particulieren, in een vertrouwelijke enquête waarbij de namen absoluut verzwegen worden, worden getoetst welk deel van de huishoudelijke uitgaven zonder BTW wordt gekocht.

Op dezelfde vertrouwelijke voet wordt met werklozen en degenen die „in de ziekte lopen” gesproken over hun klusjes en andere inkomsten. Het CBS meent voldoende vertrouwen te genieten van de gemiddelde Nederlander, dat het deze operatie wel aandurft.

Dan is er de categorie van grensarbeiders, die binnen ons land van een sociale uitkering trekken en buiten ons land hun (zwarte) loon verdienen. Zo lang deze zaken onder garantie van anonimiteit blijven, meent men wel cijfers te kunnen verzamelen, waarmee te werken valt.

o—o

We moeten er maar niet zeker van zijn, dat al deze maatregelen tesamen ons Nederlandse geld zullen saneren. De mens is vandaag al te individualistisch dan dat hij uit vaderlandsliefde meewerkt. Maar al zullen de resultaten slechts een deel van het terrein open leggen, dan is er verder de vermenigvuldigingsfactor om tot vrij zuivere uitkomsten te geraken. Een dokter wil iemands temperatuur meten, om een beeld van zijn ziekte te verkrijgen. Hij wil de tong zien, de pols voelen, de borst bekloppen, het hart beluisteren, de ingewanden betasten, de bloedsamenstelling en -druk vaststellen. Al deze gegevens tesamen kunnen hem helpen, de oplossing voor de zieke te vinden. Wil de zieke niet goedschiks meewerken, dan zijn er trucs of andere middelen nodig. En altijd zijn er wel enige gegevens te constateren, waaruit — door vermenigvuldiging, aftrekking of gezonde gok — conclusies kunnen worden getrokken.

Zo zit dat met de regeringszorg over onze zwarte geldstroom. We zijn er allen bij betrokken. We zijn er allen mee gediend. En Gods volk, zegt Paulus, let juist op deze punten voortdurend; niet alleen om een straffeloos leven te leiden, maar ook om een schoon geweten te hebben.

en het misdadigst geweest, daar zij van begin af aan openlijk propagandisten voor de geallieerden waren... Zij stuurden met alle middelen op deelneming van Nederland aan de oorlog aan de zijde der Geallieerden aan. De verschrikkingen van deze oorlog, die het Nederlandse volk geleden heeft en die nog te wachten staan, maakten zij mogelijk door hun kruiperij voor het vorstenhuis, hun stemmen voor de oorlogskredieten, hun ondersteuning zonder voorbehoud van de koloniale heerschappij der Nederlandse imperialisten, waarvoor zij zelfs in de vorm van slagkruiserbouw, enorme lasten op het volk wilden leggen.

... Daarom vordert het eigenbelang van het Nederlandse volk dat geen enkel gezag van de weggelopen regering meer wordt erkend, noch in Nederland, noch in de koloniën.

... Het hoogste belang van het Nederlandse volk eist, dat het, noch direct, noch indirect, steun verleent aan de oorlogvoering der geallieerden, doch dat het tegenover Duitsland een waarlijke neutraliteit in acht neemt. Herstel van de vrede en de vriendschap met

het Duitse volk is de eerste stap, die het Nederlandse volk kan en moet doen, in het belang van het herstel van de algemene vrede. Dit betekent ook, dat het Nederlandse werkende volk tegenover de Duitse bezetting van ons land een correcte houding moet aannemen."

☆☆☆

Dit schreven de kommunisten na het uitbreken van de oorlog. Zoals ieder kan constateren kon het van a-z in het nationaal-socialistische dagblad „Volk en Vaderland” zijn geplaatst!

Van Nederlands standpunt gezien was zulk schrijven zuiver landverraad!

Voor het debiteren van die weerzinwekkende leugen dat de nederlandse regering in 1940 achter de rug van het volk om ons land in de oorlog zou hebben gejaagd ten behoeve van een stel kapitalisten en imperialisten is weerzinwekkend en laaghartig. En de kommunisten worden opgeroepen geen hand uit te steken ter verdediging van het eigen land en volk!

De „neutraliteit” van de kommu-

nisten — of beter gezegd, want „neutraliteit” was toen niet mogelijk: het duidelijk en zakelijk heulen met, en helpen van de duitse nazi's — was volkomen begrijpelijk en van kommunistisch standpunt ook volkomen logisch. In augustus 1939 had de Sowjet-Unie onder leiding van Stalin een Nicht-Angriffs-Pakt met de Hitler-bende gesloten waarbij o.a. — uiteraard in het geheim — was afgesproken dat Stalin als „buit” de helft van Polen en nog een aantal landen: Letland, Lijfland en Litauen enz. zou mogen „nemen”. Imperialisme en Kolonialisme van het zuiverste water.

Op 20 november 1939 verklaarde Stalin in een interview met het Pers-agentschap Tass, volgens de Prawda (de russische krant „De Waarheid”): „Het is Duitsland niet dat Frankrijk en Engeland heeft aangevallen. Zij zijn verantwoordelijk voor de huidige oorlog.”

En het sprak vanzelf dat de Nederlandse kommunisten de grote Russische leider naspraken in hun „De Waarheid”.

Voorts: op' zijn 60ste verjaardag wensten Hitler en zijn gemene handlanger Von Ribbentrop Stalin

van harte geluk met die feestdag. En de groot-moordenaar Stalin beantwoordde de gelukwensen met deze woorden: „Ik dank U, Mijnheer de Minister voor Uw gelukwensen. **De vriendschap tussen het Duitse en het Sowjet-Russische volk, bezegeld door bloed, heeft alle redenen om duurzaam en sterk te zijn.**”

Getrouw aan het voorbeeld van de grote leider spraken ook de Nederlandse kommunisten toen ons volk door de beulen van Hitler werd vertrappt over vriendschap met het Duitse volk en over neutraliteit tegenover de bezetter.

☆☆☆

Op 22 juni 1942 verklaarde Hitler Rusland de oorlog.

Naar de opvatting van de kommunisten veranderde toen opeens het karakter van de oorlog. Die werd toen opeens van een imperialistische oorlog, een vrijheidsoorlog!

Maar voordien dacht geen kommunist er aan, voorzover hij de partijleiding volgde, die oorlog als een vrijheidsoorlog te zien.

Toen de kommunistische partij net als alle andere politieke par-

tijen door de Hitler-bende was verboden en in de illegaliteit ging bleef zij de arbeiders oproepen in het „imperialistisch conflict” rotsvast te vertrouwen op de komende revolutie in de oorlogvoerende landen.

In april 1941 schreef het illegale blad „De Waarheid” nog: „De Engelse imperialisten zijn zeer behulpzaam om de rijpende revolutionaire situatie, aangewakkerd door de honger en onderdrukingspolitiek van het fascisme, neer te slaan, omdat zij niets zo zeer vrezen als de zelfstandige strijd der arbeidersklasse. Hier laat het Engels imperium, dat het fascisme in West-Europa wenst te behouden als waakhond tegen het oprukkende proletariaat (!!!) zijn ware gedaante zien. Gij arbeiders en middenstanders, ziet wat haar werkelijke bedoelingen zijn.”

☆☆☆

Zoals het nazisme met alle legale en illegale middelen streefde naar de wereldheerschappij, zo streefde — en streeft — het kommunisme met alle legale en illegale middelen naar de wereldheerschappij van wat het „het proletariaat” noemt, d.w.z. van hen die zich met lichaam en ziel hebben overgegeven aan het leninistisch-marxisme. Daarom sprak de grote leider van de duitse socialistische partij van vlak na de oorlog Kurt Schuhmacher — hij zat jaren in een concentratiekamp en kende ook uit ervaring het kommunisme — dat het kommunisme niet anders is dan een „rood gelakt nazisme”. Kurt Schuhmacher — dit zij er even bij gezegd — was een der voorgangers van Willy Brandt.

Ingezonden

Geachte redactie,

In „Opbouw” van 19-3-76 was het „inleidings”-artikel „Antwoord” van de hand van drs H. de Jong. Hoewel ik mij ervan bewust ben, dat de voorpagina-artikelen een eigen karakter hebben, voel ik mij toch genooddaakt om op dit artikel te reageren. Ik meende te begripen dat deze „hoofd”-artikelen primair de lezer iets uit Gods Woord wilden aanbieden, zonder dat dit nu direct verband zou houden met al wat zich op het kerkelijk toneel afspeelt.

In het artikel van drs De Jong was veeleer sprake van het tegenstelde. Het begint weliswaar met een gedeelte van een tekst, maar schenkt weinig aandacht aan het verband waarin die tekst voorkomt, en eindigt met een conclusie, die m.i. helemaal niets met die tekst te maken heeft.

Dat er verschil van opvatting is tussen drs De Jong en broeders en zusters die niet zo gelukkig zijn met „openbare geloofsbelijdenis” (en andere tradities) omdat volgens hun inzichten de Schriftuurlijke grond daarvoor ontbreekt, zal niemand verbazen. Drs de Jong blijkt zich dat ook te realiseren, en juist daarom had ik van een

theoloog van professie een degelijker, duidelijker op de Schrift gebaseerde argumentatie verwacht. Ik ben uiteraard niet in staat om een exegetisch diep gefundeerd commentaar te leveren op wat drs De Jong heeft geschreven, maar een paar opmerkingen moeten mij toch van het hart.

De gebeurtenissen die in Deut. 26 en daaromheen beschreven worden, vinden plaats bij de vernieuwing van het verbond, dat JHWH met Israël had gesloten. Dit is een belangrijke episode in Israëls geschiedenis, een tijdsgewricht in de ware zin des woords: de woestijn achter zich, het beloofde land voor zich, de monsterring, of liever nog de parade met uitgifte van een marsoeder voor de heilige oorlog. Hierbij wordt het verbond tussen Israël en zijn Koning vernieuwd volgens het toen gebruikelijke ritueel. (Als ik „Vonk” tenminste mag geloven, wat ik vooralsnog maar doe.)

Een vergelijkbaar ritueel, ook met ja-woord van het volk vinden wij bij Horeb en later onder Jozua. Als het echter zo’n warm pleidooi is voor openbare geloofsbelijdenis, waarom lezen wij er dan niets over tijdens de regering van b.v. David of Salomo? Wellicht werpt u tegen: maar bij Hizkia en Josia is er toch iets dat er op lijkt, en dat is ook wel zo, maar juist daaruit blijkt, dat het niet een gewoonte was maar dat het in deze gevallen gebeurde na zeer zware afval van het volk (het doen van een belijdenis na „in de wereld” te hebben geleefd).

Dat God in voorkomende gevallen graag een belijdenis hoort (b.v. als iemand tot het geloof komt) zal niemand bestrijden, maar het gaat in Deut. 26 duidelijk niet over het instellen van een gewoonte in de geest van besnijdenis en pascha. Het in Deut. 26 beschrevene zouden wij ook als volgt kunnen weergeven: JHWH als Koning van Israël vraagt bij bijzondere gelegenheden, naar de gewoonte in die tijd de trouwbetuiging van Zijn onderdanen: bij Zijn „inhuldiging” op Horeb, voor de grote strijd (en de vervulling der beloften) begint, als het land is veroverd en Israël zich mag vestigen. Ik zou hier kunnen denken aan de volksstemmingen die De Gaulle liet houden. Nogmaals, waar is de overeenkomst met een gewoonte die bij ons bijna het karakter van een sacrament heeft?

Mag ik het in Nieuw-Testamentische verhoudingen zo formuleren: Welke vader verlangt van zijn bloed-eigen kinderen op 16-18-jarige leeftijd de plichtige verklaring: Ik wil uw kind zijn? En welke onderscheid wil drs De Jong maken tussen een kind dat al wel, en een dat nog niet zo’n verklaring heeft afgelegd? (Heeft het lichaam van Christus dan toch leden van verschillende rangorde?) Als in dit gezin een kind van die leeftijd geadopteerd wordt, ligt de zaak natuurlijk duidelijk anders.

Ik ben als Nederlander geboren, of ik dat nu leuk vond of niet, en een publiekelijke verklaring, dat ik erin toestem, Nederlander te zijn, is volmaakt zinloos. Ik kan wel wat doen om Nederlander-af te worden, nl. in vreemde krijgs-

of staatsdienst gaan (c.q. mij scharen onder devanen van de Satan). Het onderhavige artikel heeft geen schriftuurlijke gronden aangevoerd, waaruit zou blijken dat de door mij weergegeven opvatting onjuist is.

Als drs De Jong zijn pleidooi voert, mede gezien onze jonge mensen en de persoonlijke geloofsbeslissing waartoe zij worden uitgenodigd door allerlei charismatische bewegingen, zou ik graag de volgende aantekeningen willen plaatsen:

● Ligt hier in de grond van de zaak toch eigenlijk een afwijzen van het „alleen uit genade”? Bij verschillende „vrije groepen” heb ik zelf de tendens gemerkt: God roept wel, maar uiteindelijk heb ik de vrije wil om te beslissen: Dat kan ik nu eens doen.

Wie geregeld, ook voor Bijbelstudie, met deze kringen in aanraking komt, zal m.i. deze verschijnselen ook wel gesignaleerd hebben.

● Wat is belijden nu eigenlijk? Zijn dat die woorden voor in de kerk? Dat is toch weinig zinvol. Al die kerkmensen geloven toch wel dat ik een kind van God wil zijn, maar mijn ongelovige collega, die moet het weten.

„Zoudt gij de moed roemen van den Wachter, die overal bij de hand is, behalve waar de vijand zich bevindt? Tot zodanig belijden is het, dat de christenen geroepen worden.” (G. Groen van Prinsterer, gecit. bij F. v. Deursen, D.V.L. Ik, p. 45).

● Weet drs De Jong niet, en weten de door hem genoemde jongeren niet, dat er ook in onze buitenverbandse kerken voor mensen (ook jongere) die alleen de Schrift als norm trachten te hanteren, voldoende te (be-)lijden valt, en dat heel wat vaker en onder moeilijker omstandigheden dan die ene keer voor in de kerk? (Dat begint heus al op de jeugdvereniging.)

Het zal niemand verbazen dat ik bedenkelijk kijk naar de oude traditie van het doen van openbare geloofsbelijdenis, en dat m.i. drs De Jong zijn overtuiging nu niet met overtuigende bewijzen brengt. Des te verdrietiger vind ik het slot van zijn artikel, waarin hij het belijdenis-doen koppelt aan de Maaltijd des Heren, net als trouwens het formulier: Gij zijt verschenen om belijdenis te doen, ten einde toegang te verkrijgen tot de Tafel des Heren. Alsof ik het recht heb om de door mijn vader (of door mijn oudste broer) genodigde gasten, waartoe ik n.b. zelf ook behoor, de deur te wijzen. Dit leidt uiteraard tot een andere kwestie, het aanzitten van de kinderen der gemeente aan de Tafel des Heren. Dit onderwerp wil ik laten rusten, maar het valt mij op dat drs De Jong nu juist de openbare geloofsbelijdenis, die de Schrift niet vraagt, gebruikt als argument tegen de „kindercommunie”. Zijn er dan toch geen Schriftuurlijke argumenten tegen de naam van de kinderen aan de Maaltijd des Heren?

Met oprechte broedergroeten,
C. P. Kleingeld,
Roelofsstraat 62, Nieuwkoop.

Naschrift

Hoewel ik in mijn overdenking „Doop: Woord en antwoord” in het nr. van 26 maart 1976, waarin ik een verdere uitwerking gaf van wat ik in het omstreden artikel te berde bracht, onwetend misschien al antwoord gegeven heb op sommige van de hier gestelde vragen, wil ik graag nog op een en ander reageren.

Het meest belangrijke is natuurlijk wat br. Kleingeld over Deuteronomium opmerkt, aan welk boek in z’n historische situatie ik geen recht gedaan zou hebben. Maar is het wel terecht, zo wil ik vragen, het boek Deuteronomium op te sluiten in één historische situatie, te weten het tijdsgewricht, waarin Israël de woestijn achter zich en het beloofde land vóór zich had? Het boek zelf doorbreekt m.i. dat kader, als het in hfst. 31:10 v.v. bepaalt: „En Mozes gebod hun: Na verloop van zeven jaar... zult gij deze wet ten aanhore van geheel Israël voorlezen. Roep het volk tesamen, mannen, vrouwen en kinderen, ook de vreemdeling die in uw steden woont, opdat zij er naar horen en de Here uw God leren vrezen en al de woorden dezer wet naarstig onderhouden, en opdat hun kinderen, die er niet van weten het horen en de Here uw God leren vrezen — al de tijd, dat gij leeft in het land, dat gij na het overtrekken van de Jordaan in bezit zult nemen.” Deze bepaling wist de concrete historische situatie natuurlijk niet uit, maar laat wel zien, dat Deuteronomium óók bedoeld is als een actualisering van het Horeb-verbond voor elke volgende generatie en situatie van Israëls geschiedenis. Naar de bedoeling van het boek werd dus in elk zevende jaar tot Israël gezegd, wat in de tekst van mijn overdenking staat: „Gij hebt heden van de Here het woord aanvaard... en de Here heeft heden van u het woord aanvaard...” (26:16-19). Het overvloedig voorkomende woordje „heden” in Deuteronomium verwijst stellig naar de historische situatie waarin Mozes afscheid nam van zijn volk, aan de vooravond van de intocht, maar het is daarnaast hetzelfde „heden”, als waar ps. 95 het over heeft: heden, zo gij zijn stem hoort... Zie voor de actualiteit van dit heden Hebr. 4:6-10.

Het valt te vermoeden, dat de boven aangehaalde bepaling van Deutr. 31 een vergeten bestaan heeft geleid in Israël. Inderdaad, alleen na tijden van afval, wanneer Israël terugkeerde tot de Here, wordt van een nieuwe verbintenis melding gemaakt. Maar uit die praktijk moet toch niet afgeleid worden wat de bedoeling van Deuteronomium was. Die bedoeling was toch, dat Israël regelmatig het verbond zou vernieuwen, ook wanneer er geen afval tussen beide was gekomen. De Here vond dat blijkbaar nodig, al was het alleen maar om ‘de kinderen, die er niet van weten’ (31:13). Vandaar dat ik een parallel zag met het doen van openbare geloofsbelijdenis.

Voor br. Kleingeld is, als ik het goed zie, in drie gevallen een geloofsbelijdenis zinvol: voor de gemeente na een tijd van geloofs-

afval, voor een buitenstaander, die zich aansluit bij de gemeente, en voor een adoptief-kind, dat tot de jaren des onderscheids komt. Maar voor de opgroeiende jeugd in de gemeente is ze niet nodig. „Welke vader verlangt van zijn bloed-eigen kinderen op 16-18-jarige leeftijd de plechtige verklaring: ik wil uw kind zijn?” „Ik ben als Nederlander geboren, of ik dat nu leuk vind of niet, en een publieke verklaring, dat ik er in toestem, Nederlander te zijn, is volmaakt zinloos.” Ik ken deze argumenten, maar volgens mij stuiten ze af op het feit, dat God geen bloed-eigen kinderen heeft. Wel wil Hij onze bloed-eigen kinderen, die van nature kinderen des toorns zijn, genadig de Zijne noemen. Daar reageren wij 't beste op door voor hen te bidden, dat ze deze genade-werkelijkheid met een gelovig hart zullen aanvaarden en zo kinderen Gods zullen zijn, „die niet uit bloed, noch uit de wil des vleses, noch uit de wil eens mans, doch uit God geboren zijn.” (Joh. 1:13).

Overigens ben ik het van harte eens met br. Kleingeld, als hij waarschuwt dat het nadruk leggen op de persoonlijke geloofsbeslissing kan voortkomen uit een afwijzing van het „alleen uit genade”. „God roept wel, maar uiteindelijk heb ik de vrije wil om te beslissen”. „Dat kan ik nu eens doen.” Inderdaad, dat komt voor, ook in de charismatische kringen. Daarom heb ik in bedoelde meditatie ook gewezen op Deutr. 27:9, 10: „Zwijg, Israël, en luister...” en gewaarschuwd tegen de verkeerde hartsgesteldheid van: „de mens is er ook nog”. Daarover zijn we het dus eens en dat is niet weinig.

En werkelijk, als er gekozen zou moeten worden tussen het spreken van dat enkele ja-woord in de kerk en het belijden van ons geloof tegenover een ongelovige collega op het werk, dan zou ook ik van harte kiezen voor het laatste. Toch meen ik dat ik uit Deutr. 26:16-19 geen onjuiste conclusie trok, toen ik schreef: „Er blijkt... uit, dat de Here God er niet mee tevreden is, wanneer wij het geloofs-antwoord geven met de daad van het leven naar Gods geboden. Hij stelt daarnaast prijs op een antwoord, dat ook werkelijk woord is, ja-woord, waarmee we ons duidelijk uitspreken voor Hem, waarop we ons vast leggen tegenover Hem.”

H. de Jong

Het gaat goed met ze. Het gaat goed dankzij de hulp, die u gaf. Maar we zijn er nog niet.

Hoewel de toestand van negen van deze kinderen kritiek was, zijn deze er lichamelijk weer bovenop gekomen en alle 56 kinderen hebben nu een normaal gewicht. Sommigen zijn zelfs al dikker dan de andere kinderen in Bethel. Over de geestelijke toestand van de kinderen is men echter minder optimistisch. De heer Samuel schreef, dat hij vaak 's nachts ligt te huilen als hij eraan denkt, dat enkele van deze kinderen hun hele verdere leven geestelijk onvolwaardig zullen zijn. Gelukkig niet al deze kinderen. Vooral voor de jongeren is er goede hoop, dat ze het ook geestelijk zullen halen. Het is een geruststelling voor ons, dat deze kinderen in zulke goede handen zijn. Bij Bethel krijgen ze liefde en de christelijke opvoeding, die ze nodig hebben. Maar het is een hele verantwoording voor hen en wij moeten ze daarbij blijven helpen. Het bleek bijvoorbeeld niet mogelijk om de kinderen naar de gewone school te sturen. Er moet een aparte school komen met een apart gebouw en aparte christelijke leerkrachten. Verder moeten deze kinderen geregeld onder medische controle blijven. In kort, er is meer nodig voor deze kinderen dan voor de anderen. Wij hopen, dat u wilt blijven helpen om dat meerdere te kunnen geven.

Verder willen wij graag uw aandacht vragen voor het werk dat wij begonnen zijn in Kenia. Wij zijn indertijd naar Kenia gegaan om te proberen in dat land een oplossing te vinden voor de kinderen uit een kindertehuis in Oeganda, dat financieel van ons afhankelijk was en dat door de regering daar werd gesloten. Dit is toen mislukt, omdat de Keniase regering geen toestemming gaf om deze kinderen in Kenia op te vangen. Maar dat bezoek is toch niet zonder resultaat gebleven. Wij hadden indertijd het adres meegekregen van de Africa Inland Mission, een zending die in Kenia met vrucht werkt. We gingen daar heen met de gedachte, dat zij ons misschien zouden kunnen helpen om een oplossing te vinden. Toen wij daar kwamen wilde men eerst weten wat voor organisatie de Stichting Redt Een Kind was. De eerste vragen waren: bent u Rooms-Katholiek? Zijn de kerken waartoe uw bestuursleden horen lid van de Wereldraad van Kerken? Zijn het Pinksterkerken of hebben zij daar invloed van ondergaan? Toen wij op al deze vragen met nee antwoordden, toen pas waren zij bereid om verder te praten. Het bleek, dat zij al lang naar een organisatie als de onze hadden uitgekeken en dat zij graag hun werk zouden uitbreiden door het oprichten van christelijke kindertehuizen, omdat veel kinderen daar in nood zijn. Deze tehuizen zouden zij onder de verantwoording willen hebben van de Africa Inland Church, de kerk dus, die als vrucht op het werk van deze zending is ontstaan. Zij vroegen of wij bereid zouden zijn daarbij te helpen. Wij wilden dit graag, omdat wij niet wisten, en dat weten wij nog niet, hoe de

Twee van de kinderen, die bij de Schotse verpleegster in huis zijn, met de a.s. Manager van het kindertehuis.

situatie in India zich zou ontwikkelen. Zal het mogelijk blijven om in India christelijk werk te blijven steunen? Men dreigt in India al lang met het stopzetten van buitenlandse hulp aan politieke partijen en religieuze instellingen. Als men hiermee inderdaad ernst gaat maken, dan kan onze hulp aan Indiase kinderen in gevaar komen. Zou dit dan het einde van het werk van de Stichting Redt Een Kind moeten betekenen? Wij hopen van niet. Er zijn zo veel arme kinderen op deze wereld, die nodig hulp moeten hebben. Alleen, om deze kinderen te kunnen helpen moet men in het land zelf de betrouwbare adressen hebben. En zo'n betrouwbare adres hebben we in Kenia gevonden.

Met onze steun werd in september 1975 het eerste kindertehuis van de Africa Inland Church in Kenia in de plaats Ogada geopend. In dit huis zijn nu 40 kinderen. Binnenkort zullen dit er 50 zijn. We zijn nu bezig met de voorbereidingen voor een tweede tehuis. Er zijn gebouwen. Daar heeft men geen geld voor nodig, maar wel is geld nodig om ze geschikt te maken voor een kindertehuis. Dit tweede kindertehuis zal, D.V., in de plaats Litein komen. Daar werkt een Schotse verpleegster; zij heeft een kraamkliniekje. Het komt nogal eens voor, dat de kinderen na de geboorte niet naar huis kunnen. Er zijn verschillende redenen voor: enkele moeders zijn door hun man in de steek gelaten; soms zijn de gezinnen zo arm, dat het niet verantwoord is de baby's daarheen te laten gaan; sommige kinderen zijn erg zwak, zodat ze niet naar huis kunnen; of de moeders willen de kinderen niet en laten ze achter. Deze verpleegster heeft tot nu toe deze baby's in haar eigen huis opgenomen en ook financieel ervoor gezorgd. Toen enige weken geleden het verzoek om hulp bij ons kwam, had zij tien baby's in huis en financieel was dit voor haar niet vol te houden. Wij willen graag helpen en wij hopen dat u dit ook wilt.

De gebouwen voor een tehuis van 35 kinderen zijn aanwezig en beschikbaar. Men vraagt ons om de

„adoptie” van deze kinderen en om de volgende onkosten te financieren:

- f 5.350,— voor bedjes, beddegoed en ander meubilair.
- f 1.700,— voor een ijskast voor medicijnen en voor eten;
- f 2.350,— voor de keukeninventaris;
- f 835,— voor een watersysteem met warm en koud water.

f 10.235,—, totaal.

Verder vraagt men onze hulp voor 8 zieke kinderen. Een bedrag van f 530,— per maand zal hiervoor nodig zijn. Deze kinderen wil men liever nog niet laten „adopter”, omdat het niet zeker is dat ze in leven blijven.

Met een beroep op de Bijbel, die er vol van staat dat de armen geholpen moeten worden, durven wij ook nu weer om uw steun te vragen. Moge de HERE u zegenen voor deze hulp.

Stichting Redt Een Kind

Secr.: Dr Guépinlan 23, Ommeren. Tel. 03443-2079, b.g.g. 03440-1659. Aanvragen voor dia-avonden bij ons secretariaat.

Postgiro: 1599333 t.n.v. Stichting Redt Een Kind te Zwolle. Kledingadres: Hortensiastraat 79, Zwolle.

Het is al weer enige tijd geleden dat u iets van ons hoorde. De laatste keer vertelden wij u over de 56 ondervoede kinderen, die naar een kindertehuis van de Bethel Fellowship in India zijn gegaan. Wij kregen de laatste tijd veel vragen hoe het met deze kinderen gaat.

Kerknieuws

Amsterdam-Noord/Nieuwendam— Hoewel reeds enige tijd geleden de Gereformeerde kerk (vrijgemaakt, buiten verband) van Amsterdam-Noord/Nieuwendam in principe het besluit had genomen zich op te heffen ten einde zich te voegen bij de Christelijke Gereformeerde kerk aldaar, kon eerst nu aan dit besluit uitvoering gegeven worden. Nadat enkele noodzakelijke regelingen getroffen waren heeft de kleine Geref. kerk (30 belijdende en 14 doopleden) zich opgeheven en aangesloten bij de Chr. Geref. kerk, die nu 282 leden telt.

De Chr. Geref. kerk zal blijven deelnemen aan de kontakten (o.a. kanselruil) van de Geref. kerken (vrijg. b.v.) en de Chr. Geref. zusterkerken in „Groot-Amsterdam”. Er is blijdschap en dankbaarheid, dat twee gemeenten elkaar op deze manier hebben kunnen vinden, en volhardend gebed voor de vereniging van alle schapen van de ene Herder, Jezus Christus.

Namens de kerkeraad,
Drs W. C. Moerdijk
J. van der Helm

Eindhoven — Uit het kerkblad „De Kontaktsleutel” van 18 maart 1976. De vergadering van de Raden van resp. de Chr. Geref. Kerk en de Geref. Kerk (vrijgemaakt) b.v., beiden te Eindhoven, gehouden in het kerkgebouw aan het Frederik Hendrikplein, d.d. 9-12-1975.

Opening: Ds Postma laat zingen Ps. 89:1, leest Jes. 11:1-10, gaat voor in gebed, constateert, dat de brs Boersma, Meijdam, Odding, Roos en Schildering m.k. afwezig zijn, heet m.n. ds Last welkom en dringt aan op zelfdiscipline bij de besprekingen.

Agendum: Men besluit aandacht te besteden aan:

1. de commissie „begeleiding katechese”;
2. de commissie „taken voor de Vrouw in de Gemeente”;
3. de Woorddienst op 31-12-1975;
4. de rapporten van de brs Pals en Stolte.

Notulen: Br Janssens leest zijn verslag van de gekombineerde kerkeraadsvergadering van 6-3-75 dat wordt goedgekeurd en getekend.

Pauze: Onder het genot van een kop koffie;

— deelt br Janssens exemplaren uit van het Vademecum 1975;

— attendeert hij op het verschenen landelijke informatieboekje zijner Kerken, waarin verspreid wonende leden verwezen worden naar de Chr. Geref. Kerk in hun omgeving, met het advies, zich daar als gast-lid bij te voegen, n — merkt ds Last op, dat, als resultaat van een eerste ontmoeting met de Raad der Geref. Kerk (Vrijgemaakt) B.V. te Maastricht, Limburgse leden der Chr. Geref. Kerk naar Maastricht verwezen worden. Verslag: Ad 1. Ds Postma deelt mee, met genoegen gebruik te maken van het katechesedikt van ds Last, stelt vast, dat daarmee weliswaar programmatische verschillen doch niet die tussen de generaties totaal zijn opgeheven, en vindt, dat de waardevolle didaktische en pedagogische adviezen van de begeleidingscommissie node worden gemist. Beide Raden zullen terzake actie nemen.

Ad 2. Beide Raden zullen hun kommissieleden opwekken, door te gaan met te zoeken naar Bijbels gefundeerde taken voor de Vrouw in de Gemeente.

Ad 3. Ds Postma deelt mee, dat jonge leden van zijn Gemeente verzochten, Gods zegen te vragen over hun die dag gesloten huwelijk.

De Raad der Chr. Geref. Kerk, in eigen huis gekonfronteerd met misvattingen t.a.v. de betekenis van de kerkelijke huwelijksbevestiging, meent onverkort vast te moeten houden aan Art. 70 der

D.K.O., en vindt de „voorbede” geen akseptabel substituuut. Ad 4. De brs Pals en Stolte geven achtereenvolgens een toelichting op de door hen opgestelde rapporten.

Br Pals:

— herinnert aan de kontakten in de jaren 1946-1965, beschreven in „De Heere bouwt Jeruzalem”, en aan de „Getuigenissen”, uitgegaan in de jaren 1958 en 1963;

— herinnert er verder aan, dat die Getuigenissen voorbij gingen, maar dan ook geheel, aan het probleem, hoe die eenheid, kerkordelijk, gestalte te geven, en dat dat probleem, daar niet dichter tot een oplossing gebracht door de breuk in de Vrijgemaakte Kerken, feitelijk nog steeds bestaat;

— meent, dat, in plaats van toe te geven aan onlustgevoelens, kontakten geïntensiveerd dienen te worden, voorkomend, dat reeds plaatselijke zusterkerken qua karakter en klimaat uiteen zouden groeien;

— vindt, dat nagedacht dient te worden over de vraag, wat men, institutionair, met eenheid bedoelt, en konkludeert, dat, terwille van het interne elan en de externe geloofwaardigheid, op korte termijn duidelijk dient te worden, hoe we verder moeten gaan, hetzij plaatselijk, dan wel landelijk.

Br Stolte:

— vindt, dat de historie, door br Pals geschetst, vastgelegd dient te worden;

— stelt vast, dat de „Getuigenissen” landelijk van betekenis waren;

— markeert de posities van beide Kerkverbanden, en de breedte van hun gemeenschappelijke raakvlakken;

— stelt een aantal punten ter overweging, ontleend aan een serie artikelen in „Opbouw”, waarin de problematiek van de eenwording zeer gedetailleerd werd behandeld, en

— noemt, als br Pals, terreinen, waarop intensief met en voor elkaar gewerkt kan worden.

In twee gespreksronden wordt opgemerkt, dat:

— er in de totale ontwikkeling, zoals die zich in Eindhoven voordoet, zich een doorgaande groei aftekent, gemarkeerd door drie etappes, waarin men achtereenvolgens: elkaars gevoelens aftastte, de opdracht des HEERE leerde verstaan, en vanuit die opdracht samen onderweg ging;

— men er daarbij steeds op vertrouwd, dat Hij wel wegen zou wijzen;

— er te zwaar getild wordt aan de twee Kerkverbanden, daar de pluriformiteit tussen beide niet groter is, dan die binnen elk van hen;

— pluriformiteit winst is, en eenheid in Christus de „ander” altijd aksepteed, zoals hij/zij is;

— de uiteindelijk landelijk te bewerkstelligen eenheid een orgaan veronderstelt;

— die landelijke eenheid niet door een dergelijk orgaan (Dep.) opgelegd kan worden, doch natuurlijk vanuit de plaatselijke Kerken moet opbloeien;

— dit gegeven beide Raden terugwerpt op de vraag: hoe verder, hier, in Eindhoven;

— men zich reeds zozeer met el-

kaar verbonden weet en bijv. geen niet van de gespreksamenkomsten, dat men niet zou weten, waarom nog om een grotere eenheid te bidden;

— er in de Chr. Geref. kerk op niet te peilen schaal gevoelens groeien, gevoed door „een uitgestelde hoop, die het hart krenkt”; — het nuttig zou zijn, te weten, in hoeverre de wens en de plicht tot eenwording bij de leden van beide Kerken leeft, en

— een stap op de weg naar verdere integratie zou kunnen zijn, dat men elkaars raadsvergaderingen door een afgevaardigde zou doen bijwonen.

Ds Postma, dit boekje van opmerkingen bundelend, zegt, dat: het na te streven doel duidelijk is; frikties en hun oorzaken opsporing verdienen;

gesprekken over signatuurverschillen tussen de beide Zusterkerken weinig nut opleveren en bij de jeugd een groeiende eenheidsbeleving valt waar te nemen. Hij stelt voor, dat

de beide moderamina, het opmerkingen-boekje weer ontbundelend, zullen trachten, de verder te volgen weg uit te stippelen;

Ds Last als samenroeper fungeert, en beide Raden op 19-2-76 weer bijeen komen.

Beide Raden gaan akkoord.

Sluiting: Na dankgebed, sluit ds Postma de vergadering.

Zomerkamp Leusden — Op onze eerste mededeling dat wij ook dit jaar weer een kampeervakantie van een week voor de jeugd van onze kerken organiseren hebben wij meerdere reacties gekregen. Er kunnen evenwel nog deelnemers/sters bij, vandaar dat wij nogmaals het kamp onder uw aandacht brengen.

Het kamp wordt gehouden in de week van 31 juli t/m 7 augustus 1976 in een gedeelte van het tentenkamp van het C.J.V. te Leusden.

Deelnemers zijn jongens en meisjes van 13 t/m 16 jaar. De kosten bedragen f 105,—, alles inbegrepen.

u zich wenden tot: A. J. van der Helm, Dintelstraat 106-II, Amsterdam-Z. Tel. 020-428968.

Kongres Economische Orde — De studentenverenigingen CSR uit Delft, Hendrik de Cock uit Groningen, SSR-NU uit Utrecht en VGSA uit Amsterdam organiseren op 9, 10 en 11 april een kon-

gres over de Nieuwe Internationale Economische Orde. Het wordt gehouden in vormingscentrum Kerk en Wereld te Driebergen en begint vrijdagavond om 1900 uur. Sprekers zijn prof. Roscam Abbing, prof. Van Doorn, drs Hoogenbrink (IKV), drs Terpstra (CNV) en drs v. Amelsfoort (KVP). Inlichtingen: Hans van Driel, Da Costaplein 8-III, Amsterdam.

Zo God wil en Zij leven hopen wij met onze Ouders en Grootouders

Siemon D. Postma

en

Margaretha H. W. Postma-Hamoen

op 29 april in (besloten) familiekring te herdenken dat het dan 40 jaar is geleden dat Zij in het Huwelijk traden.

De kerkelijke bevestiging vond plaats in de Geref. Kerk aan de Maliebaan te Utrecht door wijlen Dr H. Kaajan.

Edmonton,

Douwe S. Postma
Jo J. Postma-Tams
Sandra Grace
Diana Theresa
Jeffrey Don
Juanita Lynn
Carolyn Joyce

Spruce Grove,

Wouter A. Postma

Edmonton.

Margaretha M. W. Den Holm-
Postma

Christina Mae
Derrick Stacey

Spruce Grove, Alberta Canada
Box 219
213 McPherson Ave.

Op de vergadering van het Convent van Kerken, op 3 april te Kampen gehouden, heeft een der broeders

**een verkeerde regenjas
meegenomen.**

Wil hij zich even in verbinding stellen met N. Bottelier,
J. H. Meijerstraat 8, Hilversum,
(tel. 02150-14215) ?

TE HUUR

LEUK, VRIJSTAAND HUIS
omgeving Eindhoven,
5 slaapplaatsen.

Van 27 mei t/m 11 juni en/of
van 17 juli t/m 30 juli.

Telefoon 040-832488.

De kerkeraad van de Vrijgemaakte Gereformeerde Kerk van Heerde deelt met droefheid mee dat na een kortstondige ziekte in zijn Heer en Heiland is overleden

br W. D. van Dommelen

in de leeftijd van 77 jaar.

Dankbaar gedenken kerkeraad en gemeente het vele werk dat deze broeder als ouderling en praeses der raad vele jaren voor een deel van Gods Kerk op aarde in grote trouw heeft verricht. Liefde tot Christus en Zijn Kerk dreef hem tot deze arbeid.

Sterke God zr Van Dommelen en de kinderen in dit verlies.

Namens de kerkeraad,
Ds B. Geuchies
E. Thomassen, praeses
A. Hartkamp, scriba

Heerde/Epe, 2 april 1976.